

NRC HANDELS

ALGEMEEN HANDELSBLAD (1828) EN NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT (1844)/JAARGANG 29 NO. 127

Maandag 1 maart 1999

Nat

Langdurig regen. Maximumtemperatuur 12 graden bij een matige tot vrij krachtige, aan zee harde, zuidwestelijke wind. Vooruitzichten voor woensdag tot en met zaterdag: Aanhoudend wisselvallig en winderig. Eerst nog zacht, maar later guur met maartse buien.

• Weeroverzicht: pagina 21

De prikkelende meningen van Heleen Dupuis

• Binnenland: pagina 2

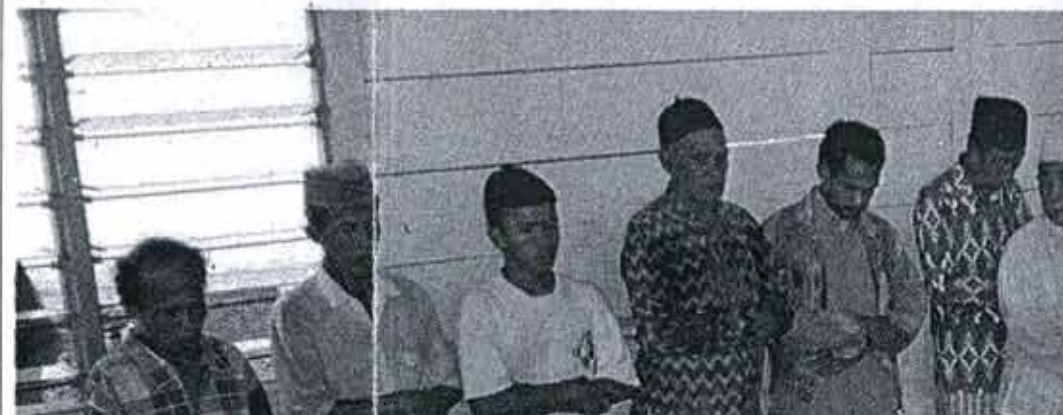

Een Aida op intiem kamerformaat

• Muziek: pagina 8

Hezbollah doodt generaal Netanyahu zweert wraak na aanslag

Aida na megaspektakels nu op kamerformaat

Voor het eerst sinds 22 jaar brengt daarmee een regulier Nederlands gezelschap Verdi's populairste opera *Aida* weer in een eigen productie op klein formaat. De jonge regisseur Waldemar Kamer maakte er voor de Nationale Reisopera een intieme, persoonlijke voorstelling van met een politieke ondertoon.

Door EMILE WENNEKES

ENSCHEDA, 1 MAART „*Aida* is bedolven geraakt onder een esthetiek van 'peplum'. Egyptische klederdracht, olifanten en wuivende palmen. De psychologische worstelingen van de hoofdfiguren uit de opera blijven daardoor onderbelicht." Met de *Aida* die de Duits/ Nederlandse regisseur Waldemar Kamer maakte voor de Nationale Reisopera neemt hij expliciet stelling tegen de megaproducties die het laatste decennium in ons land te zien waren in tentoonstellingshallen en sportpaleizen zoals Ahoy, RAI en ArenA. Slechts een enkel Oostblokgezelschap bespeelde met *Aida* nog het reguliere schouwburgcircuit, maar ook hierin ontbrak het zelden aan plichtmatige exotica. Waren olifanten te begroetelijk, dan exerceerden er wel paarden of kamelen over de scène.

Niet het monumentale, maar juist het kamermuzikale wordt in deze nieuwe *Aida*-productie onderstreept. „Hóór hoeveel kamermusiek er in de ouverture zit!”,

Waldemar Kamer (rechts) overlegt over *Aida*: geen olifanten, maar persoonlijk drama (Foto Walter Herfst)

werd in 1966 in Enschede geboren, waar zijn moeder destijds harpiste was bij Opera Forum, de

decors maakte voor de Milanese Scala en de Salzburger Festspiele en de scénografie verzorgde bij

siero, het slavenkoor uit *Nabucco* (1842), droomde het volk al van een vaderland. Het Patria waar-

toon, omdat Italië na jarenlang geworstel eindelijk een natie vormt.

liest gedurende de opera geleidelijk de macht aan de priesters, hier de fascisten."

Kamers *Aida* is macaber. Alsof een onverholen lofzang op de oorlog anno 1999 ongepast is, begeleiden in de triomfmars *Gloria all'Egitto* zo'n tachtig rouwenden de doodskisten van de gestorven soldaten. Als erkenning voor de heldendood voor het vaderland krijgen de weduwen een medaille en een erekrans. Radamès wordt binnengedragen, zwaargewond.

De heldencultus, de dood voor het vaderland – ze hebben ook op de familie van Waldemar Kamer hun uitwerking niet gemist. Veel van zijn voorouders hebben het leven gelaten tijdens de beide wereldoorlogen. „Mijn grootmoeder, een concertpianiste, was de enige overlevende van een grote Duitse familie. Haar woning was volgehangen met zwart-witfoto's van een familie waarvan niemand meer bestond. Zij leefde in een cultus van het verleden en vertelde martelaars-verhalen. Er werd op een bepaalde manier tegen me gezegd: die jongens zijn voor jou gestorven.

„Een oudoom van me wilde regisseur worden, maar pleegde zelfmoord omdat hij niet terug wilde naar het front. Op zijn borst werden met bloedbevleete brieven gevonden, die later door de Stasi in beslag zijn genomen en die ik vijf jaar geleden heb teruggekregen. Zij vertellen een aangrijpend familierelaas. Mijn voorouders waren geen fascisten, maar patriotten. Mijn grootvader was schilder. Hij heeft aan het Bauhaus gestudeerd, maar trok toch met 'vliegende Fahnen' aan het front. Wanneer Radamès zijn leven in de hand legt

Aida na megaspektake

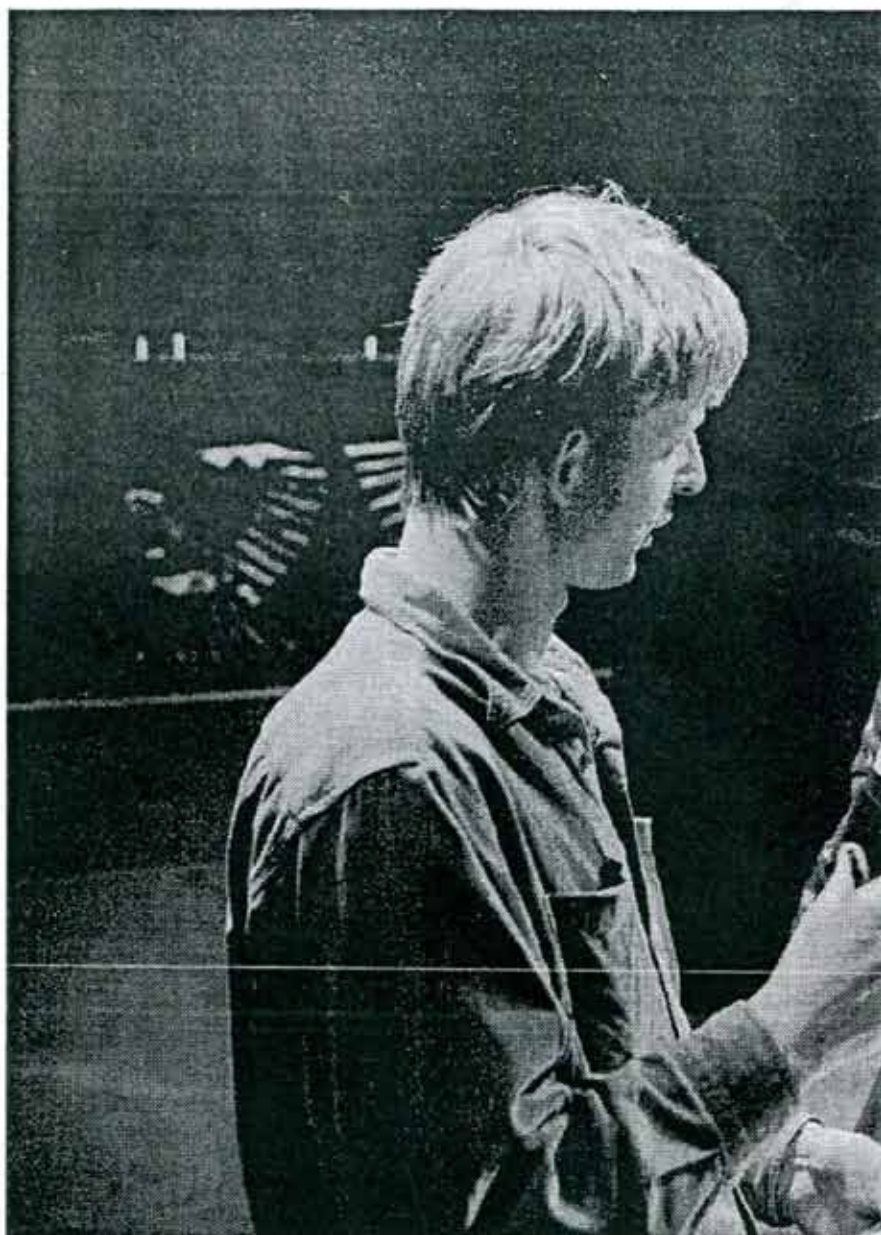
Voor het eerst sinds 22 jaar brengt daarmee een regulier Nederlands gezelschap Verdi's populairste opera *Aida* weer in een eigen productie op klein formaat. De jonge regisseur Waldemar Kamer maakte er voor de Nationale Reisopera een intieme, persoonlijke voorstelling van met een politieke ondertoon.

Door EMILE WENNEKES

ENSCHEDA, 1 MAART „*Aida* is bedolven geraakt onder een esthetiek van 'peplum'. Egyptische klederdracht, olifanten en wuivende palmen. De psychologische worstelingen van de hoofdfiguren uit de opera blijven daardoor onderbelicht." Met de *Aida* die de Duits/ Nederlandse regisseur Waldemar Kamer maakte voor de Nationale Reisopera neemt hij expliciet stelling tegen de megaproducties die het laatste decennium in ons land te zien waren in tentoonstellingshallen en sportpaleizen zoals Ahoy, RAI en ArenA. Slechts een enkel Oostblokgezelschap bespeelde met *Aida* nog het reguliere schouwburgcircuit, maar ook hierin ontbrak het zelden aan plichtmatige exotica. Waren olifanten te begroetelijk, dan exerceerden er wel paarden of kamelen over de scène.

Niet het monumentale, maar juist het kamermuzikale wordt in deze nieuwe *Aida*-productie onderstreept. „Hóór hoeveel kamer-muziek er in de ouverture zit!”, zegt Louwrens Langevoort, intendant van de Reisopera. „Behalve de blazersinvallen, is er alleen het strijkorkest. De opera is een *Kammerspiel* met drie personen: Aida, haar geliefde Radamès en Amneris, die een oogje heeft op Radamès. De volksmassa's, daar gaat het niet om. Daarmee wil niet gezegd zijn dat deze *Aida* ook een kleine productie is. Het decor is waanzinnig groot, vergelijkbaar met onze *Parsifal*. De grijs-granieten inrichting van Ezio Frigerio is van een ware monumentaliteit.”

Regisseur Waldemar Kamer

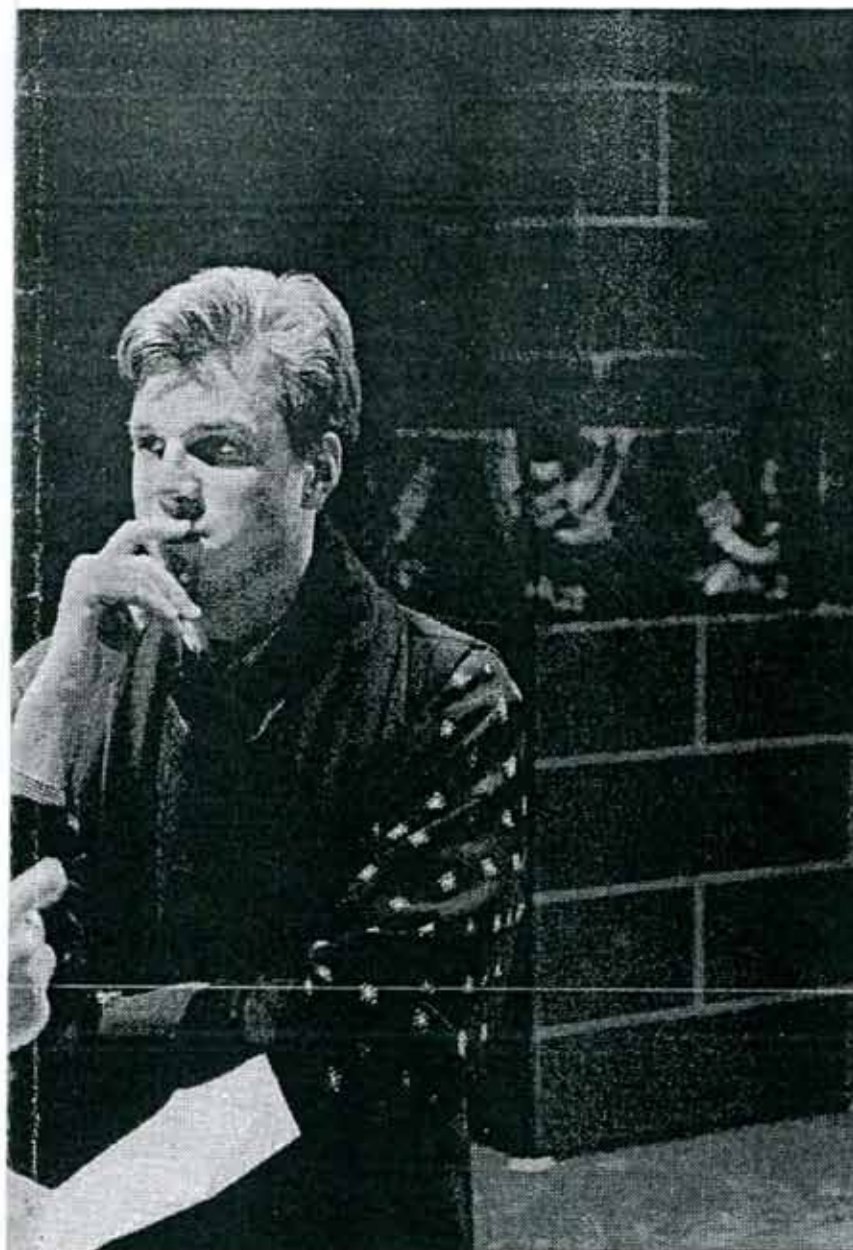
Waldemar Kamer (rechts) overlegt over *Aida*; geen olifanten, maar persoonlijk

werd in 1966 in Enschede geboren, waar zijn moeder destijds harpiste was bij Opera Forum, de voorganger van de Reisopera die 22 jaar geleden de laatste *Aida*-productie door een Nederlands gezelschap realiseerde. De nieuwe *Aida* is Kamers tweede regie voor de Reisopera. Na onder meer in de Brusselse Muntshouwburg en de Staatsoper in Wenen te hebben gefungeerd als regieassistent bij Ursel en Karl-Ernst Herrmann, stelde Langevoort hem in 1996 in de gelegenheid bij de Reisopera te debuten als regisseur met Glucks *Orfeo ed Euridice*. Kamer werkt samen met de fameuze decorontwerper Ezio Frigerio, die

decors maakte voor de Milanese Scala en de Salzburger Festspiele en de scénografie verzorgde bij films van De Sica, Schloendorff en Bertolucci. Voordat de bezoeker echter een blik wordt gegund op Frigerio's massieve decor wordt de landkaart geprojecteerd van het Fascistisch Rijk Italië.

Kamer: „De brieven die Verdi schreef tijdens het ontstaan van de opera hebben mij ertoe bewogen het 'Vaderland' als centraal thema aan te wijzen. Verdi stond symbool voor de eenwording van Italië; zijn naam werd zelfs tot leus: Viva VERDI - Vittorio Emanuele Re d'Italia (Leve Victor Emanuel, koning van Italië). In *Va pen-*

Is nu op kamerformaat

k drama (Foto Walter Herfst)

siero, het slavenkoor uit *Nabucco* (1842), droomde het volk al van een vaderland. Het Patria waarvoor Verdi heeft gevochten, strookt echter allerm minst met zijn idealen. Bij de psychologische benadering die ik voorsta, waarbij alles draait om het conflict dat Aida houdt van de man die haar volk gaat vernietigen, is het oude Egypte niet meer geloofwaardig. Een Radamès met een rokje, een zwaardje en sandalen is als krijgsman een lachertje en maakt het conflict ongeloofwaardig. We hebben een transpositie overwogen naar 1870, de tijd van *Aida* en de Pruisische oorlog, maar dan mis je de pessimistische onder-

toon, omdat Italië na jarenlang geworstel eindelijk een natie vormt.

„Ik wilde een negatieve connotatie met het vaderland. Dus werd het de tijd van het fascisme: de fascistische imperialistische oorlog, de inval in Ethiopië. Toen de Italianen in 1936 Addis Abeba oververden hebben ze nota bene *Aida* gespeeld. In de laatste maten van de opera bevindt zich de boodschap. Amneris verzucht: 'Pace t'imploro' (Vrede, smeek ik). Deze smeekbede wordt overstemd door het 'Immenso Ftah' (Machtige Ftah) van de priesters. Daar ligt de clou: Amneris, die staat voor de Italiaanse monarchie, ver-

liest gedurende de opera geleidelijk de macht aan de priesters, hier de fascistten.”

Kamers *Aida* is macaber. Alsof een onverholen lofzang op de oorlog anno 1999 ongepast is, begeleiden in de triomfmars *Gloria all'Egitto* zo'n tachtig rouwenden de doodskisten van de gestorven soldaten. Als erkenning voor de heldendood voor het vaderland krijgen de weduwen een medaille en een erekrans. Radamès wordt binnengedragen, zwaargewond.

De heldencultus, de dood voor het vaderland – ze hebben ook op de familie van Waldemar Kamer hun uitwerking niet gemist. Veel van zijn voorouders hebben het leven gelaten tijdens de beide wereldoorlogen. „Mijn grootmoeder, een concertpianiste, was de enige overlevende van een grote Duitse familie. Haar woning was volgehangen met zwart-witfoto's van een familie waarvan niemand meer bestond. Zij leefde in een cultus van het verleden en vertelde martelaars-verhalen. Er werd op een bepaalde manier tegen me gezegd: die jongens zijn voor jou gestorven.

„Een oudoom van me wilde regisseur worden, maar pleegde zelfmoord omdat hij niet terug wilde naar het front. Op zijn borst werden met bloedbevleete brieven gevonden, die later door de Stasi in beslag zijn genomen en die ik vijf jaar geleden heb teruggekregen. Zij vertellen een aangrijpend familierelaas. Mijn voorouders waren geen fascistten, maar patriotten. Mijn grootvader was schilder. Hij heeft aan het Bauhaus gestudeerd, maar trok toch met 'fliegende Fahnen' aan het front. Wanneer Radamès zijn leven in de hand legt van fascisttenleider Ramfis en noot voor noot zijn woorden nazingt, dan raakt mij dat zeer persoonlijk. Dat is goed. Voor mij is een persoonlijke ingang in het werk dat ik regisseer een voorwaarde.”

Aida door de Nationale Reisopera en het Noord Nederlands Orkest o.l.v. Niksa Bareza. 6/3 Den Haag; 10/3 Eindhoven; 12/3 Maastricht; 16, 18/3 Rotterdam; 23, 25/3 Stadsschouwburg Amsterdam; 27/3 Arnhem; 30/3, 1/4 Utrecht; 7/4 Den Bosch; 9/4 Leeuwarden; 11, 13/4 Groningen.